

KOMENTARI NA PRIJEDLOG ZAKONA O TERMINALU ZA UKAPLJENI PRIRODNI PLIN

1. Ovaj se Zakon uopće ne navodi u Planu normativnih aktivnosti Vlade RH za 2018. godinu gdje je potrebno navesti primjenjuje li se na zakon postupak procjene učinka propisa (PUP) kojim bi se unaprijed trebali detektirati rizici i spriječiti mogući negativni učinci. Istina je kako u najavi propisa jest proveden PUP, međutim, navodi se, sasvim paušalno i neargumentirano, kako taj propis neće imati negativnih učinaka. Smatramo kako je sama bit i svrha postupka procjene učinka propisa zapravo sasvim promašena i provedena pro forma, jer je taj postupak predviđen upravo za one zakone s očekivanim značajnim posljedicama po društvo, okoliš i gospodarstvo – dakle sve ono što ovakva investicija po svojoj prirodi i jest.

2. Nacrt prijedloga Zakona o terminalu za ukapljeni prirodni plin (UPP) je na javnoj raspravi u razdoblju od 11. do 27. 4. 2018. godine, što je svega 15 dana. Takvo postupanje smatramo apsolutno neprimjerenim, osobito radi činjenice kako se radi o jednom od zakona za koji interes javnosti (i to ne samo lokalne zajednice koja će biti direktno pogođena tim projektom) postoji i od ranije, prije objave samog nacrta te je stoga bilo nužno organizirati široku javnu raspravu o istom. Ovdje želimo ukazati i na očiglednu nezakonitost u samom postupku donošenja predmetnog propisa. Naime, Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13) propisuje minimalan rok od 30 dana za sudjelovanje javnosti u postupku izrade zakona i provedbenih propisa koji bi mogli imati značajan utjecaj na okoliš. Nesporno je kako se ovdje radi o propisu koji će svakako imati značajan utjecaj na okoliš.

Članak 164. Zakona o zaštiti okoliša glasi:

„(1) Tijela javne vlasti dužna su osigurati pravovremeno i učinkovito sudjelovanje javnosti u postupku izrade zakona i provedbenih propisa te ostalih opće-primjenjivih pravno obvezujućih pravila iz svoje nadležnosti, koji bi mogli imati značajan utjecaj na okoliš, uključujući i postupke izrade njihovih izmjena i dopuna.

Članak 163. Zakona o zaštiti okoliša:

*„(3) **Minimalni rok** koji se može odrediti za sudjelovanje javnosti u smislu članka 164. stavka 1. ovoga Zakona i u smislu članka 165. stavka 1. ovoga Zakona je **30 dana.**“*

Međutim, bez obzira na navedene zakonske odredbe, predložena je čak i primjena hitnog postupka, što opet dodatno smanjuje priliku za davanje komentara javnosti.

3. Nedopustivim smatramo da ovaj Zakon predlagač (Vlada RH) unaprijed gura u hitnu proceduru, što za sobom povlači minimalno vrijeme za javnu i parlamentarnu raspravu te očitovanja drugih tijela državne uprave. Također, nije naveden niti jedan razlog zbog čega je potrebno ovaj propis donijeti po hitnoj proceduri.

Jadransko more, kao i obala, svakako su jedno od najvrednijih prirodnih resursa RH, te se propis koji će bez sumnje imati izniman utjecaj na isto, nikako ne bi trebalo usvojiti u hitnoj proceduri, već je nužno otvoriti široku i svakako dužu javnu raspravu kako bi stručna i ostala zainteresirana javnost mogla sudjelovati. Nesporno je kako je Zakon o UPP propis koji će svakako imati značajan utjecaj na okoliš jer izgradnja svih velikih objekata (investicija) uvijek ima neki, a najčešće, nepovoljan utjecaj na okoliš.

4. Što se tiče samog sadržaja Nacrta zakona, smatramo kako je isti nedovoljno objašnjen i nesvrhovit, te ga je nemoguće ne usporediti s kontroveznim Zakonom o igralištima za golf. Podsjećamo, spomenuti propis imao je žestoki otpor javnosti i organizacija civilnog društva koje su upozoravale da je isti protuustavan te da nije davao nikakva jamstva za sprečavanje zlouporaba, niti jamstva za očuvanje poljoprivrednog zemljišta, šuma, okoliša kao i u zaštite najviših ustavnih vrednota socijalne pravde, jednakosti ljudi, jednakog položaja poduzetnika na tržištu, te jamstva prava vlasništva i vladavine prava. Argumenti organizacija civilnog društva prihvaćeni su kao osnovani, što se navodi i u samom obrazloženju Zakona o ukidanju zakona o igralištima za golf. Mišljenja smo kako Zakon o UPP također određenog investitora - i to samo jednog - ponovo stavlja u povoljniji položaj, te kako se ugrožava očuvanje naših najvrednijih dobara, mora i obale, i okoliša općenito, te će kao takav davati prednost investiciji pred očuvanjem prethodno navedenih dobara i prava.

5. Osobito opasnim smatramo što je ovaj Zakon, sam po sebi, podloga za davanje pomorskog dobra u koncesiju na čak 99 godina. Apsolutno nije jasno na temelju kojih kriterija je procijenjeno da je koncesija na tako dugo razdoblje nužna, te hoće li se ipak ići u redovan postupak davanja u koncesije koje svi drugi koncesionari raznih područja u RH moraju proći. Dodatno, Republika Hrvatska je 2017. godine ratificirala Pariški sporazum o klimatskim promjenama koji predviđa prelazak na niskougljično gospodarstvo, dok je davanje koncesije za projekt koji obuhvaća plinsku infrastrukturu (fosilno gorivo) na 99 godina u suprotnosti s ovim međunarodnim i pravno obvezujućim sporazumom.

6. U ocjeni stanja stoji kako projekt izgradnje terminala za UPP na otoku Krku predviđa dvije faze izgradnje od kojih prva faza obuhvaća plutajući terminal, a druga kopneni. Prema tumačenjima Direktive o procjeni utjecaja zahvata na okoliš, zabranjeno je jedan zahvat dijeliti na više manjih kako bi se prividno smanjio njihov ukupni utjecaj na okoliš - poznato pod imenom «salamy slicing» što Direktiva o procjeni utjecaja zahvata na okoliš zabranjuje. Ustaljena

je praksa suda EU da se cilj EIA direktive ne smije zaobići cijepanjem zahvata. U uskoj vezi s cijepanjem zahvata je i problem kumulativnog utjecaja. Problem kumulativnog utjecaja nastaje u situaciji kada se dva ili više (sličnih), postojećih ili planiranih, zahvata nalaze u blizini jedan drugome te kada se zajedno uzmu u obzir uzrokuju značajan utjecaj na okoliš. Još 1996. godine Sud EU ukazao je na to da EIA direktiva ima široki opseg i sveobuhvatnu svrhu ("wide scope and a broad purpose"), što proizlazi iz teksta Direktive (C-72/95, Kraaijeveld slučaj, paragraf 31). To je shvaćanje sud često ponavljao i u kasnijim odlukama. U skladu s tim shvaćanjem, ustaljena je praksa suda da propuštanje država članica da poduzmu mjere koje će spriječiti da se cilj EIA direktive zaobiđe cijepanjem zahvata, što za posljedicu ima i zanemarivanje njihova kumulativnog utjecaja, predstavlja kršenje EIA direktive (u tom smislu: C-392/96, Komisija protiv Irske, paragraf 76; C-2/07, slučaj Abrahams i dr., paragraf 27; C-142/07, slučaj Ecologistas en Acción-CODA, paragraf 44; C-205/08, slučaj von Kärnten, paragraf 53). U predmetnom slučaju do cijepanja zahvata je došlo pojedinačnim razmatranjem predmetnih turističkih naselja (11,4 ha i 9,04 ha), umjesto razmatranja njihovog kumulativnog utjecaja (20,44 ha), što je iskorišteno kao razlog za neprovođenje ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš (koja se prema Prilogu II. Uredbe radi za turistička naselja veća od 15 ha).

Vezano za LNG terminal, svakako se treba izbjeći mogućnost razdvajanja investicije na kopneni i plutajući terminal te isto tako procjenjivati samo pojedinačni utjecaj na okoliš, a ne kumulativni utjecaj obje faze projekta. Važnost uzimanja u obzir kumulativnog utjecaja pri procjeni utjecaja zahvata na okoliš toliko je bitna za postizanje svrhe EIA direktive da se dijelovi projekta ne mogu izuzeti od procjene čak niti kada se nalaze u različitim državama (u tom smislu vidjeti slučaj von Kärnten, C-205/08, paragraf 54-55).

Povezano s tim, zabrinjavajuće je što u Nacrtu zakona nema apsolutno nikakvih odredbi koje bi štatile okoliš.

7. U Nacrtu zakona stoji i kako je interes RH osigurati realizaciju projekta "sukladno strategiji energetskeg razvoja RH". Odnosi li se to na strategiju za razdoblje do 2020. godine, dakle kad projekt još neće biti realiziran, ili na strategiju za razdoblje nakon 2020. koja tek treba biti donesena?

8. Također, u Nacrtu se neozbiljno navoditi kako je "UPP ekološki prihvatljivo pogonsko gorivo", dok nova znanstvena istraživanja jasno dokazuju kako je plin izuzetno štetno gorivo zbog emisija metana i CO₂. Utjecaj na klimu i okoliš može se mjeriti samo promatrajući cijeli životni vijek lanca opskrbe plinom, a ne samo u završnoj fazi izgaranja. Promatrane u cjelini, emisije stakleničkih plinova u svakoj fazi, od istraživanja do potrošnje plina, u kombinaciji s ekološkim, socijalnim i zdravstvenim utjecajima povezanim s ekstrakcijom plina, čine plin gorivom koje je sve samo ne čisto i sigurno. Pored emisija CO₂ od izgaranja, proizvodnja prirodnog plina također je odgovorna za velike količine emisija metana. Iako industrija fosilnih goriva nije jedini izvor metana, značajan je jer sudjeluje s udjelom od trećine svih antropogenih

emisija. Te emisije dolaze od industrije ugljena, nafte i, najznačajnije, plina. Potencijal metana za globalno zagrijavanje, u usporedbi s CO₂, 34 puta je veći u razdoblju od 100 godina te čak 84 puta veći u vremenskom okviru od 20 godina (izvor: IPCC AR5). Iako relativno kratko opstaje u atmosferi, jer se razgrađuje ili je „izgubljen”, tijekom razdoblja od oko 12 godina, trajno visoke razine metana nadopunit će tu razliku. Smanjenje emisija metana može imati značajan kratkoročni učinak na klimatske promjene jer je za smanjenje CO₂ potrebno puno više vremena. Stoga, za zadržavanje porasta temperature na 2 °C, potrebno je istodobno smanjenje emisija i CO₂ i metana.

http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/zelena-akcija.production/zelena_akcija/document_translations/1101/doc_files/original/HR_Natural_Gas_and_Climate_Change_-_Anderson_Broderick_FINAL_-_Executive_Summary.pdf?1511793903

9. Smatramo kako nema valjanog razloga za donošenje ovog propisa, nema pravne podloge za donošenje istog bez široke javne i stručne rasprave, te smatramo kako je njegova svrha zaobići otpor lokalne i regionalne vlasti, kao i lokalne zajednice, ovoj investiciji i skratiti postupke predviđene propisima RH za koncesioniranje, izvlaštenje kao i korištenje luke posebne namjene.

Grubo poricanje bilo kakvih rizika i negativnih učinaka ovakvog investicijskog projekta po građane i građanke, lokalne zajednice, društvo, okoliš, gospodarstvo, javna dobra i demokraciju u cjelini vidljivo je kako u proceduri pripreme zakona, tako i u nizu njegovih odredbi kojima se derogiraju profesionalni standardi i niz ustaljenih procedura javnog upravljanja i političkog odlučivanja. Time ovaj Zakon, umjesto da promiče, zapravo ugrožava razvojne potencijale hrvatskog društva.

I posljednje, s obzirom na nepostojanje odredbi o zaštiti okoliša u Nacrtu zakonu, smatramo potrebnim ponoviti kako je tretiranje plutajućeg i kopnenog terminala kao dva odvojena projekta nedopustivo prema Direktivi o procjeni utjecaja zahvata na okoliš.